

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINĖS SAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-971 27 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai:

Projekto rengimą paskatino Lietuvoje sparčiai stiprėjantis įvairių visuomenės grupių nepasitikėjimas valdžios sprendimais, ypatingai vadinamojo „Galimybių paso“ teisiniu pagrindu bei teisės ekspertų pastabos dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) pandemijos (toliau – COVID-19 pandemijos) teisinio reguliavimo teisingumo ir teisėtumo.

Atsižvelgiant į pasaulyje prasidėjusį COVID-19 pandemijos protrūkį ir jos plitimo grėsmes, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020 m. vasario 26 d. priėmė nutarimą Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, kuriuo Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbė valstybės lygio ekstremaliąją situaciją visoje šalyje dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo grėsmių valdymo, o 2020 m. kovo 14 d. priėmė nutarimą Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ ir visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbė karantiną. Vėliau karantinas buvo atšauktas ir 2020 metų rudinį prasidėjus antrai COVID-19 pandemijos bangai iš naujo paskelbtas. Tačiau pažymėtina, kad visą laiką nuo 2020 m. vasario 26 d. iki šiol Lietuvos Respublikos teritorijoje yra paskelta ekstremalioji situacija.

COVID-19 pandemijos ir jos suvaldymui skirtų priemonių pasekmių vertinimas atskleidė, kad tiek ekstremaliosios situacijos tiek karantino ribojimai turėjo teigiamą poveikį ligos plitimo grėsmių valdymui. Tačiau paminėtina, kad be teigiamo poveikio Lietuvos gyventojams bei ekonomikai atsirado ir neigiamų pasekmių (psichologinė žmonių savijauta, asmenų socialinė atskirtis, visuomenės suskirstymas ir kt.), todėl labai svarbu, kad valstybės valdžios veiksmai skelbiant/tęsiant ekstremalią situaciją būtų teisėti, o nustatomi ribojimai proporcingi ir teisingi.

Konstitucijos antrasis skirsnis įtvirtina pagrindines žmogaus teises bei galimus jų ribojimo pagrindus. Konstitucija numato ne tik šių teisių ribojimo pagrindus, bet ir teisės akto formą – tik įstatymu. Konstitucinis teismas ne kartą yra pasisakęs, kad pagal Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu. Negana to Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje ne vieną kartą yra konstatavęs, kad ši Konstitucijos nuostata turi būti aiškinama siaurai. Tai reiškia, kad ribojimas yra galimas išimtinai tik įstatymo forma. Ši teisė negali būti deleguojama. Kitaip tariant, Konstitucija imperatyviai numato, kad pagrindines žmogaus teises Konstitucijoje numatytais

pagrindais gali riboti tik Seimas ir tik įstatymu. Taigi, manytina, kad parlamentinė kontrolė yra itin svarbi, kai sprendimai daro esminį poveikį asmenų teisėms ir laisvėms.

Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo Nr. VIII-971 27 straipsnio pakeitimo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas įvertinus žmogaus teisių ir laisvių ribojimo ekstremalios situacijos metu problematiką bei šių dienų aktualijas kai dėl neaiškių sprendimų stebimas vis didėjantis nepasitenkinimas valdžios sprendimais.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Lietuvos Respublikos Seimo nariai Tomas Tomilinas, Saulius Skvernelis, Algirdas Stončaitis, Lukas Savickas.

3. Dabartinis Įstatymų projektuose aptartų teisinių santykių reguliavimas:

Galiojančiame Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatyme nėra aptarti ir (ar) reguliuojami teisiniai santykiai dėl sprendimų priėmimo Lietuvos Respublikos Seime kai ekstremalioji situacija tęsiasi ilgiau nei 6 mėnesiai ir jos metu yra nustatomi ribojimai dėl asmens teisių ir laisvių, ūkinės veiklos laisvės, viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai:

Siūloma Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo 27 straipsnį papildyti nauja 8 dalimi.

Įstatymo 27 straipsnio 8 dalyje, nustatoma, kad jeigu paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją šio įstatymo 8 straipsnyje ar kitų įstatymų nustatytais atvejais bei tvarka nustatyti laikini ribojimai dėl asmens judėjimo laisvės, nuosavybės ir būsto neliečiamumo teisės, ūkinės veiklos laisvės, viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo, tęsiasi ilgiau nei 6 mėnesius, – asmens teisių ir laisvių ribojimus motyvuotu Lietuvos Respublikos Vyriausybės siūlymu 1 mėnesiui tvirtina ir tęsia Lietuvos Respublikos Seimas nutarimu. Taip pat, nustatoma, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė motyvuotą siūlymą tvirtinti bei tęsti laikinus ribojimus dėl asmens judėjimo laisvės, nuosavybės ir būsto neliečiamumo teisės, ūkinės veiklos laisvės, viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo, Lietuvos Respublikos Seimui pateikia likus ne mažiau kaip 14 dienų iki ribojimų pabaigos. Jei iki nurodyto termino Lietuvos Respublikos Vyriausybė nesikreipia į Lietuvos Respublikos Seimą ir nepateikia motyvuoto siūlymo dėl asmens teisių ir laisvių ribojimų nustatymo ar pratęsimo, laikoma, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyti ribojimai atšaukti.

Tikimasi, kad nustačius tokį teisinį reguliavimą, svarbiausi su ekstremaliąja situacija susiję klausimai kai būtina nustatyti asmens teisių ir laisvių, ūkinės veiklos laisvės ar viešųjų ir

administracinių paslaugų teikimo ribojimus bus sprendžiami įstatyminiu lygmeniu taip laikantis Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintų nuostatų, kad klausimai susiję su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu turi būti įgyvendinti tik įstatymu.

Taip pat, tikimasi, kad numatomas teisinis reguliavimas paskatins teisingumo ir įstatymo viršenybės principais grįstą sprendimų priėmimą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymo priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Galima priimtų įstatymų įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Priimtas įstatymas neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir verslo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti, panaikinti ar priimti, priėmus teikiamus Įstatymų projektus:

Priimtam įstatymui inkorporuoti į teisinę sistemą priimti naujų, pakeisti galiojančių ar pripažinti netekusiais galios įstatymų nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, Įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams:

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderinti su Europos Sąjungos teisės aktais.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir parengimo terminai:

Priimtam įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų parengti nereikės.

13. Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšos, kurių prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Specialistų vertinimų ir išvadų projekto rengimo metu negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“, yra „Lietuvos Respublikos Seimas“ ir „ekstremalioji situacija“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi paaiškinimai:

Nėra.

Teikia

Seimo nariai:

1. Tomas Tomilinas
2. Saulius Skvernelis
3. Algirdas Stončaitis
4. Lukas Savickas